

Maailmade vahel: ristteed, dialoogid ja lood

29.–31. oktoobrini 2025 toimus Bulgaaria Teaduste Akadeemia Etnoloogia ja Folkloristika Instituudis koos Etnograafiamuuseumiga seitsmes rahvusvaheline teaduskonverents “Between the worlds: crossroads, dialogues and stories” (“Maailmade vahel: ristteed, dialoogid ja lood”). Sel aastal oli foorum pühendatud Balkani Etnoloogia sektsiooni loomise 20. aastapäevale.

Osalejaid tervitasid aastapäeva puhul direktor Mila Maeva, haridus- ja teadusministeeriumi rahvusvahelise koostöö osakonna esindaja Angel Apostolov, Kliment Ohritski nimelise Ülikooli etnoloogia ja kultuuriantropoloogia juht Violeta Kotsova; Püha Kirilli ja Metoodiuse nimelise ülikooli ajaloo osakonna juht Iliana Gancheva, Slovaki Teaduste Akadeemia Etnoloogia ja sotsiaalanthropoloogia instituudi poolt Elena Marushyakova ja Eesti Kirjandusmuuseumi poolt Mare Kõiva.

Teadusprogrammis – kohapeal ja veebis – osales 67 teadlast erinevatest Bulgaaria, Ameerika Ühendriikide, Maroko, Suurbritannia, Ukraina, Hispaania, Prantsusmaa, Islandi, Poola, Slovakkia, Ungari, Eesti, Sloveenia, Türgi, Rumeenia ja Põhja-Makedoonia Vabariigi akadeemilistest institutsioonidest. Kuna kõik ettekanded toimusid ühes sektsioonis, oli suhtlemisvõimalusi kolmepäevasel teadusmaratonil piisavalt, ajaraamides püsimine jättis aega aruteludeks ning lähemaks tutvumiseks.

Konverentsil keskenduti laiale kaasaegsete uurimisteemade spektrile, mis käsitlesid rändeprotsesse, kultuuripärandi säilitamise ja tõlgendamise, etniliste ja religioosete kogukondade poliitikat, kultuurilise identiteedi dünaamikat globaliseerumise ja postglobaliseerumise kontekstis, iseloomustati inter- ja multikultuurilisi suhteid, samuti adapteerumist diktatuuriga, meediakangelasi ja -paanikaid, suulist ja kirjalikku esitust ja palju muud. Nagu tavaks, põhinesid ettekanded värskeimatel uuringutel ja välitöödel ning

esindasid uudseid ja koostööle (või järgimisele) kutsuvaid teemasid. Esitame mõned nopped konverentsil jälgimisele tulnud teemadest:

Kultuuridevahelise suhtluse aspekte jälgis rahvusvaheliste elustiili migrantide väikestes Bulgaaria kogukondades kohanemise näitel Violeta Periklieva.

Tutvustati Bulgaaria diginomaadide elu (Petya Dimitrova) – ajakohane teema, eriti arvestades kasvavat huvi diginomaadluse vastu.

Juan Gamella esitles oma suuremahulise ja tundlikke teemasid käsitleva uurimise tulemusid. Võrdleva metoodikaga vaadeldi araablaste ja mustlaste abielu, sugupoolte rolle ja reproduktiivsust puudutavaid andmeid ja rollide muutumist.

Kultuurilist identiteeti määratlesid näiteks:

Gümüshane (Türgi) igapäevaseid tee ja kohvirituaale jälgiv ettekanne (Vildane Özkan & Artum Dinç), mis heitis sügava pilgu igapäevaste rituaalide tähendusele kultuuris;

Vasil Baltadzhiev andis ebatavaline ja värske vaatenurga mängude sotsiaalsele rollile, jälgides lauamänge sõjast;

Mare Kõiva ettekanne vaatles trummiinimeste näitel tugeva emotsionaalse laenguga visuaalset ja helilist kultuuripärandit.

Aneliya Kasabova vaatles ettekandes abordi soolisi väljendusi muutuvates kontekstides.

Stamen Kanev jälgis 2005. aasta “Euroopa üleujutuse” lugu Bulgaaria meedia prisma läbi, küsides, kuidas looduskatastroofid kujundavad kollektiivset mälu ja meediakuvandit.

Ajalooliste ja geopoliitiliste ristteede vaatlusala ulatus vaimsest kultuurist materiaalsete aspektideni.

Jana Milovanovic pakkus interdistsiplinaarse lähenemine piirialadele ja keskkonnale Sloveenias mitme liigi kooselu aspektist.

Mina Hristova ettekanne “Raha ja võim: Bulgaaria režiimid ja valuuta (1885–1944)” vaatles majandusajaloo ja poliitika põimumist ja on aktuaalne seoses Bulgaaria üleminekuga euro valuutale.

Kaasnevate ürituste raames tutvustati Balkani etnoloogia sektsiooni liikmete teaduslike väljaannete näitust ning Eesti postritel kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna uuemaid uurimissuundasid huumori valdkonnas (Ivar Kallioni huumorikogu näitel, M. Kuperjanov) ja aianduskooperatiivide arenguhooni Eestis ajavahemikul 1960–2022 (M. ja A. Kuperjanov).

Foorum kulges aktiivse teadusliku dialoogi, ideede vahetamise ning rahvusvaheliste ja institutsioonidevaheliste kontaktide loomise ja tugevdamise õhkkonnas. Bulgaaria Teaduste Akadeemia Etnoloogia ja Folkloori Instituut koos Etnograafia Muuseumiga kinnitas oma positsiooni juhtiva riikliku ja

rahvusvaheliselt tunnustatud keskusena kultuuri, identiteetide ja sotsiaalsete suhete uurimisel humanitaar- ja sotsiaalteadustes.

Konverents toimus Bulgaaria teadus- ja haridusministeeriumi teadusuuringute fondi rahalisel toel (KP-06-MNF/18/13.08.2025). Eesti osalejate osavõttu toetasid Bulgaaria ja Eesti Teaduste Akadeemiad (projekt “Nature, religion, and magic. Religious notions and new interpretations”), Eesti Kultuurkapital ning EKM teadusprojekt “Folkloori usundilised ja narratiivsed aspektid” (EKM 8-2/20/3).

Käesolev lühiraport on ühtlasi meie tunnustus sügava, samas elegantse ja emotsionaalse konverentsi ja suurepärase teadustöö eest! Eesti delegatsioon jätkas aruteludega ühisväljaannete ja projektide teemal ning korraliste välitöödega Germanis, Vitoša ümbruses, Rila kloostri ja Sofia ümbruses.

Mare Kõiva
mare.koiva@folklore.ee

Maris Kuperjanov
maris.kuperjanov@folklore.ee

Andres Kuperjanov
cps@obs.ee